

ברית פסח, ברית מילה, וארץ ישראל

הַפֶּסַח לְכָל־בְּנֵי הַגּוֹלָה וְלֹא־חִיָּהֶם הַכֹּהֲנִים וְלָהֶם : (כא) וַיֹּאכְלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל הַשְּׂבִיִּם מִהַגּוֹלָה וְכָל הַנְּבָדָל מִטְּמֵאת גּוֹיֵהָאָרֶץ אֲלֵהֶם לְדָרֶשׁ לִיקְוֹק אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל : (כב) וַיַּעֲשׂוּ חֲרִמְצוֹת שִׁבְעַת יָמִים בְּשִׂמְחָה כִּי שָׂמְחָם יְקוֹק וְהֵטֵב לֵב מְלֹךְ־אֲשׁוּר עֲלֵיהֶם לְחַזֵּק יְדֵיהֶם בְּמִלְאכַת בֵּית־הָאֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל : פ

The returned exiles celebrated the Passover on the fourteenth day of the first month, for the priests and Levites had purified themselves to a man; they were all pure. They slaughtered the passover offering for all the returned exiles, and for their brother priests and for themselves. The children of Israel who had returned from the exile, together with all who joined them in separating themselves from the uncleanness of the nations of the lands to worship the LORD God of Israel, ate of it. They joyfully celebrated the Feast of Unleavened Bread for seven days, for the LORD had given them cause for joy by inclining the heart of the Assyrian king toward them so as to give them support in the work of the House of God, the God of Israel.

4. רד"ק מלכים ב פרק כג

...ומה שאמר כי לא נעשה כפסח הזה שהיו כל ישראל בלב אחד לעבוד את ה' וכן אמר בשמואל וינהו כל בית ישראל אחרי ה' ואמר ויסירו בני ישראל את הבעלים ואת העשתרות ויעבדו את השם לבדו וגם פסח שעשה חזקיהו רבים מישראל שלא היו שם ולא עוד אלא שהיו מלעיבים ברצים שהי' שולח חזקיהו ואף אותם שהיו בירושלים רבים היו טמאים ואכלו את הפסח בטומאה :

פסח בתנ"ך

ש"מ' י"ב	פסח מצרים
ב"מ' ט'	פסח בשנה השניה
יהושע ה'	פסח יהושע - גלגל
דהי"ב ל'	פסח חזקיהו
דהי"ב ל"ה	פסח יאשיהו (מציאת ספ"ת)
עזרא ו' יט	פסח עזרא

1. דהי"ב לה: יח (פסח יאשיהו)

וְלֹא נַעֲשֶׂה פֶסַח כְּמֹהוּ בְיִשְׂרָאֵל מִימֵי שְׁמוּאֵל הַנְּבִיא וְכָל מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל לֹא עָשׂוּ כַּפֶּסַח אֲשֶׁר עָשָׂה יֹאשִׁיָּהוּ וְהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וְכָל יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל הַנִּמְצָא וְיֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם : ס

Since the time of the prophet Samuel, no Passover like that one had ever been kept in Israel; none of the kings of Israel had kept a Passover like the one kept by Josiah and the priests and the Levites and all Judah and Israel there present and the inhabitants of Jerusalem.

2. מל"ב כג: כב

כִּי לֹא נַעֲשֶׂה כַּפֶּסַח הַזֶּה מִימֵי הַשְּׂפָטִים אֲשֶׁר שִׁפְטוּ אֶת יִשְׂרָאֵל וְכָל יָמֵי מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל וּמַלְכֵי יְהוּדָה :

Now the passover sacrifice had not been offered in that manner in the days of the chieftains who ruled Israel, or during the days of the kings of Israel and the kings of Judah.

3. עזרא ו

(יט) וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי־הַגּוֹלָה אֶת־הַפֶּסַח בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן : (כ) כִּי הִטְהָרוּ הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם כְּאֶחָד בְּלֶם טְהוֹרִים וַיִּשְׁחָטוּ

5. פרקי דרבי אליעזר (היגר) - "חורב" פרק כח

וְכָד הָיוּ יִשְׂרָאֵל נְהוּגִין לְמוֹל עַד שֶׁנֶּחֱלְקוּ לְשָׁנֵי מַמְלָכוֹת, וּמַלְכוּת אֶפְרַיִם מָנְעוּ מֵהֶם אֶת הַמִּילָה, וְעַמְד אֲלֵיהֶו זְכוּר לְטוֹב וְקָנָא קָנָא גְדוּלָה, וְנִשְׁבַּע עַל הַשָּׁמַיִם שֶׁלֹּא לְהוֹרִיד טַל וּמָטָר עַל הָאָרֶץ, וְשָׁמְעָה אֵיזָבֵל וּבִקְשָׁה לְהַרְג אֹתוֹ, עַמְד אֲלֵיהֶו וְהָיָה מִתְפַּלֵּל לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא....

עַמְד אֲלֵיהֶו וּבָרַח מֵאָרֶץ יִשְׂרָאֵל וְנִמְלַט, שְׁנַאֲמַר "וַיֹּקֶם וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתֶּה". (וְשֵׁם) נִגְלָה עָלָיו הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְאָמַר לוֹ, "מַה לָּךְ פֹּה אֲלֵיהֶו? קָנָא קָנָאתִי". אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, "לְעוֹלָם אֶתָּה מְקַנָּא. קָנָאתָ בְּשָׂטִים עַל גְּלוֹי עַרְיוֹת, שְׁנַאֲמַר "פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן". וְכֵן אֶתָּה מְקַנָּא? חֲזִיד שְׂאִין יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂין בְּרִית מִילָה עַד שְׂאֶתָּה רֹאָה בְּעֵינֶיךָ".

מִכָּאן הִתְקִינוּ חֻמְמִים שֶׁיְהִיו עוֹשִׂין מוֹשֵׁב כְּבוֹד לְמִלְאָף הַבְּרִית, (שְׁנַקְרָא אֲלֵיהֶו זְכוּר לְטוֹב מִלְאָף הַבְּרִית), שְׁנַאֲמַר : "וּמִלְאָף הַבְּרִית אֲשֶׁר אֶתֶם חַפְצִים הֵנָּה בָּא" וְכו'....

Pirkei D'Rabbi Eliezer 28

Thus the Israelites were wont to circumcise until they were divided into two kingdoms. The kingdom of Ephraim cast off from themselves the covenant of circumcision. Elijah, may he be remembered for good, arose and was zealous with a mighty passion, and he adjured the heavens to send down neither dew nor rain upon the earth. Jezebel heard (thereof), and sought to slay him. Elijah arose and prayed before the Holy One, blessed be He...

Elijah arose and fled from the land of Israel, || and he betook himself to Mount Horeb, as it is said, "And he arose, and did eat and drink" (1 Kings 19:8). There the Holy One, blessed be He, was revealed unto him, and He said to him: "What doest thou here, Elijah?" (1 Kings 19:9). He answered Him, saying: "I have been very zealous" (1 Kings 19:10). (The Holy One, blessed be) He, said to him: Thou art always zealous ! Thou wast zealous in Shittim on account of the immorality. Because it is said, "Phineas, the son of Eleazar, the son of Aaron the priest, turned my wrath away from the children of Israel, in that he was zealous with my zeal among them" (Num. 25:11). Here also art thou zealous. By thy life ! They shall not observe the covenant of circumcision until thou seest it (done) with thine eyes.

Hence the sages instituted (the custom) that people should have a seat of honour for the Messenger of the Covenant; for Elijah, may he be remembered for good, is called the Messenger of the Covenant, as it is said, "And the messenger of the covenant, whom ye delight in, behold, he cometh" (Mal. 3:1).